

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΥ *

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ἄν. Κ. Ὀρλάνδος** παρουσιάζων τὸ κατωτέρω δηλούμενον ἔργον τοῦ καθηγητοῦ Δ η μ. Εὐαγγελίδη (†) λέγει τὰ ἑξῆς :

Τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω σήμερον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν προέρχεται ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης εἰς τὸ Πολυτεχεῖον Ἀθηνῶν Δημ. Εὐαγγελίδη, ἐδημοσιεύθη δὲ μὲ τὴν εὐλαβῆ φρονίδα τῆς χήρας του καὶ τοῦ ἀνεπιού του κ. Θεοδώρου.

Πλουσιώτατα δι' ἐπιτυχῶν φωτογραφιῶν εἰκονογραφημένον, πραγματεύεται τὸ βιβλίον τοῦτο περὶ τῆς τέχνης τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων μέχρι τῶν σημερινῶν, ἔχει δὲ σκοπὸν νὰ φανερώσῃ ὄχι μόνον τὴν ἀδιάσπαστον συνέχειαν τῆς ἐν Ἑλλάδι τέχνης ἐπὶ τέσσαρας καὶ πλέον χιλιετηρίδας, ἀλλὰ κυρίως νὰ ἐξάρῃ τὰς αἰσθητικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς ἀξίας ποὺ ἀνεδείχθησαν κατὰ τὴν μακροαῖωνα σταδιοδρομίαν της.

Γραμμένον μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸν συγγραφέα διαύγειαν καὶ δροσερότητα πνεύματος καὶ τὴν στερεὰν αἰσθητικὴν κρίσιν, δὲν ἐνδιατρίβει τόσον εἰς περιόδους «γνωστὰς εἰς κάθε μορφωμένον ἄνθρωπον», ὅπως εἶναι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ (ἀρχαϊκὴ, κλασσικὴ καὶ ἑλληνιστικὴ), τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις καὶ διεξέρχεται εἰς ὀλίγας μὲν ἀλλὰ χυμώδεις σελίδας, μαρτυρούσας τρανῶς πόσον βαθέως εἶχεν εἰσδύσει ὁ Εὐαγγελίδης εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ σπεύδει νὰ ἔλθῃ εἰς εὐρεΐαν καὶ ἐξόχως διαφωτιστικὴν ἀνάλυσιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν ὀλιγώτερον γνωστῶν καὶ μελετημένων περιόδων, ἧτοι τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς.

Τῆς βυζαντινῆς τέχνης ἐπιχειρεῖ ὁ συγγραφεὺς μίαν πρωτότυπον, λεπτομερῆ καὶ ἐξαιρετικῶς ἐπιτυχῆ τυπολογικὴν καὶ τεχνοκριτικὴν ἀνάλυσιν τῶν τριῶν αὐτῆς ἐκφάνσεων — ἀρχιτεκτονικῆς, ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.

Αἱ ἐπὶ τῶν δημιουργημάτων τῶν τριῶν τούτων τομέων παρατηρήσεις του γίνονται μὲ πολλὴν λεπτότητα — ὅπως ἐξόχως λεπτὸς τοὺς τρόπους ἦτο καὶ ὁ ἴδιος — ἀλλὰ καὶ μὲ βαθεΐαν γνώσιν τῶν μνημείων καὶ διεισδυτικότητα. Τὰς συνοδεύει δὲ πρὸς τούτοις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ κάποια λυρική πνοή, προδίδουσα τὸν πα-

* Συνεδρία τῆς 6ης Φεβρουαρίου 1969.

λαιὸν τρυφερὸν ποιητὴν τοῦ «Πράσινου βιροῦ». Τόση μάλιστα εἶναι ἡ ποιητικὴ διάθεσις πού συνοδεύει τὰ γραφόμενά του, ὥστε καὶ τὸ καθαρῶς τεχνικὸν ζήτημα τοῦ κρυφοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν δυνάμεων, αἵτινες δρῶσιν εἰς τὸν θολωτὸν ὄργανισμόν τοῦ τρουλλωτοῦ ναοῦ, νὰ ἐρμηνεύεται μὲ μιὰν εὐστόχως ποιητικὴν παρομοίωσίν του, πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν πάλην τοῦ χριστιανοῦ κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Μὴ νομισθῆ ἔν τούτοις ὅτι αἱ συνοδεύουσαι ἐνίοτε τὸ κείμενον ποιητικαὶ αὐταὶ ἐξάρσεις ἀποβαίνουν πρὸς ἐπιστημονικὴν ζημίαν τοῦ ἐξεταζομένου θέματος. Κάθε ἄλλο! Τὰ ἐκάστοτε καλλιτεχνικὰ προβλήματα ἀντιμετωπίζονται πάντοτε μὲ ἄκραν ἐπιστημονικότητα καὶ βαθὺν στοχασμόν, τῆς λύσεώς των ἐπιτυγχανομένης ἀσφαλῶς διὰ πειστικῶν καὶ στερεῶν ἐπιχειρημάτων. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἡ ἐν τῷ βιβλίῳ ἐκτιθεμένη θεώρησις τῆς βυζαντινῆς τέχνης ἀποβαίνει ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀρτία καὶ ὑποδειγματικὴ, συνάμα δὲ καὶ ἐπαγωγὸς καὶ ἐκλαϊκευτικὴ, ἀπληλαγμένη δὲ καὶ τοῦ φόρτου τῶν παραπομπῶν καὶ ὑποσημειώσεων.

Οὐχὶ ὀλιγώτερον τῆς βυζαντινῆς πολύτιμος εἶναι καὶ ἡ προσφορὰ τοῦ βιβλίου τούτου εἰς τοὺς τρεῖς τομεῖς τῆς νεοελληνικῆς τέχνης: ἀρχιτεκτονικὴν, ζωγραφικὴν καὶ γλυπτικὴν, τῶν ὁποίων ὁ συγγραφεὺς ὑπῆρξεν εἰς ἀπὸ τοὺς βαθυτέρους γνώστας. Ὀπλισμένος μὲ ἐξαιρετικὴν γνώσιν τῶν προβλημάτων τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας τέχνης, τελείως ἐνήμερος τῶν νεωτέρων καλλιτεχνικῶν ρευμάτων, τάσεων καὶ ἐπιδράσεων, ἀξιολογεῖ ὁ συγγραφεὺς διὰ συντόμων ἀλλ' εὐστόχων χαρακτηρισμῶν, μὲ ὑγιᾶ δὲ καὶ ὄλως ἀντικειμενικὴν κρίσιν ἕκαστον τῶν ἀριστέων τοῦ σχετικοῦ τομέως καλλιτέχνην καὶ τὸν τοποθετεῖ εἰς τὸ πλαίσιον τῆς καλλιτεχνικῆς πινακοθήκης, χωρὶς νὰ παραλείπη καὶ νὰ παρεμβάλλῃ εἰς τὰς κρίσεις του καὶ πρωτοτύπους ἀτομικοὺς καὶ φιλοσοφημένους στοχασμοὺς περὶ τῆς νεωτέρας τέχνης, ἰδίως δὲ τῆς ζωγραφικῆς, εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ὁποίας εἶχεν ἰδιαιτέρως ἐγκύψει· δι' ἣν δὲ καὶ ἡ τεχνοκριτικὴ ἀξία του εἶχε διεθνῶς ἀναγνωρισθῆ, ἐπισφραγισθεῖσα καὶ διὰ τῆς ὡς Προέδρου τοῦ ἑλληνικοῦ τμήματος τῶν Κριτικῶν τῆς Τέχνης ἐκλογῆς του.

Σήμερον, ὅτε μεγάλη καταβάλλεται προσπάθεια, πρὸς ἐξύψωσιν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῆς κοινωνίας μας, τὸ μὲ τοιοῦτον πλοῦτον στερεᾶς κριτικῆς καὶ ἐξόχων αἰσθητικῶν παρατηρήσεων καὶ ἐρμηνειῶν βιβλίον τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγελίδου, ἐπιβάλλεται ὡς ἀπαραίτητον βοήθημα παντὸς φιλοτέχνου, ἰδίως ὅμως τῶν φοιτητῶν τῶν Φιλοσοφικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων μας, ὡς καὶ τῶν σπουδαστῶν τῶν Πολυτεχνείων καὶ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. Διότι ἀποτελεῖ μιὰν εὐσύνοπτον, διδακτικὴν καὶ ἐπαγωγὸν ἐπιτομὴν ὁλοκλήρου τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.